

2025-05-15

Utvärdering av Måltid Sverige

VGR Analys 2025:31

Datum: 2025-05-15

Dokumentnamn: Utvärdering av Måltid Sverige

Kontaktperson: Monica Emanuelsson, koncernstab regional utveckling, avdelning samhällsanalys

Du kan finna fler exemplar i analysportalen (www.vgregion.se/analysportalen)

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	3
Inledning	6
Utvärderingens uppdrag	6
Utvärderingsfrågor	6
Metod.....	6
Rapportens disposition	7
Måltid Sverige.....	8
Inriktning och behov	8
Övergripande mål.....	8
Aktiviteter.....	8
Organisation, partners och medlemmar	12
Finansiering.....	13
Genomförd uppföljning och utvärdering 2020.....	15
Uppföljningsenkät	15
Tidigare utvärdering.....	16
Analys	18
Genomförandet	18
Organisering (och finansiering)	20
Samarbete och samverkan	22
Regional förankring.....	25
Slutsatser och rekommendationer	27
Bilaga intervjupersoner	0

SAMMANFATTNING

På uppdrag av Västra Götalandsregionens avdelning forskning, omställning och kompetens genomför avdelning Samhällsanalys en utvärdering av satsningen Måltid Sverige som medfinansierats av miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) sedan 2015¹.

Måltid Sverige startade 2016 som ett partnerskap mellan Västra Götalandsregionen, Region Halland och Region Sörmland. Verksamheten drivs av RISE. Sammanlagt har MRU medfinansierat verksamheten med drygt 18 miljoner kronor under perioden 2015-02-01 – 2025-12-31. Medfinansieringen sker genom projektmedel.

Det övergripande målet för Måltid Sverige är att höja kompetensen och öka utvecklingstakten inom den offentliga måltidsbranschen, samt att lyfta och stärka offentliga måltidsfrågor på regional och nationell nivå. Detta vill man göra genom livslångt lärande, nätverk samt forsknings- och utvecklingsprojekt.

Utvärderingen syftar till att utvärdera Måltid Sveriges genomförande och resultat. För att få en bild av genomförandet har ett fåtal intervjuer genomförts. Vidare har även skriftliga underlag gått igenom. Utgångspunkt är de slutsatser och rekommendationer som lyftes i en utvärdering som genomfördes av Oxford Research AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen år 2020.

Sammanfattningsvis ligger den här utvärderings resultat i linje med tidigare utvärdering. I stort är respondenterna klart nöjda med de aktiviteter som görs. Det upplevs till stor del finnas en lyhördhet över vad medlemmarna vill och arbetar med att försöka uppfylla det om möjligt. Det finns ingen respondent som lyfter att det är någon del / fokus som bör ändras. Även om de olika delarna nyttjas olika. Respondenternas svar får även stöd i den enkätstudie som Måltid Sverige genomfört.

Till skillnad från rekommendationen som lyftes i 2020 års utvärdering anger de nu aktuella respondenterna att innovationshöjden är bra. De ser till stor del att insatser görs som både är aktuella och som har en viss höjd, exempel som nämns är insatserna kopplat till AI och beredskap, samt projektet SWITCH.

Ett par respondenter lyfter syftet med Måltid Sverige. Det handlar inte om insatserna per se, utan snarare Måltid Sveriges syfte och roll kopplat till Skolmatsakademin respektive RISE ordinarie verksamhet. Det uppfattas inte vara ett stort problem men lyfts dock hänga samman med medlemskapet. Detta kan vara en fråga som är en större utmaning i Västra Götaland då Skolmatsakademin endast vänder sig till kommunerna i Västra Götaland och dessa då också får tillgång till Måltid Sveriges utbud.

¹ Fram till 2023 kom medfinansieringen från regionutvecklingsnämnden (RUN).

Sedan 2020 års utvärdering är Måltid Sverige en större organisation idag med många kommuner som medlemmar från norra till södra Sverige. Det gör att respondenterna ser det som en nationell satsning. Det uppfattas fortfarande finnas en svårighet i att få in fler regioner. Det är dock ett område som man tittar på.

Medlemsavgiften är 0,40 öre per invånare i en kommun eller region. Detta anges som en anledning till att det har varit svårt att få med fler regioner. Försöket att få med sjukhusområden istället som medlemmar kan vara en bra väg. För ska man ha med olika typer av offentliga måltider är sjukhusmat en av dessa. Här finns också en diskussion om man också ska bredda till aktörer kopplat till offentliga måltider, till exempel kriminalvård m.fl. På sikt kan detta påverka hur medlemsavgiften ser ut.

Genom att öppna upp medlemskapet finns nu fler att samverka med. Samverkan sker också med andra typer av aktörer, till exempel Science Parks, Länsstyrelsen och universitet. Vidare sker en samverkan som lyfts tidigare med RISE, Skolmatsakademien och Validering Väst. Det handlar om erfarenhetsutbyte, spridning av resultat och kunskap samt vissa samarrangemang av aktiviteter.

Särskilt MATtanken, Kost & Näring samt Best Service lyfts ha ett liknande utbud som Måltid Sverige, om än något olika målgrupper mm och därmed har de något olika roller. Då MATtanken nu är avslutad lyfts att det finns aktiviteter som kan vara aktuella för Måltid Sverige att ta hand om.

Rekommendationer:

- Fortsätta med att vara lyhörda till medlemmarnas behov.
- Utveckla rutinerna för att även på en övergripande verksamhetsnivå följa upp deltagares delaktighet och nöjdhet.
- Fortsätt ha en bredd och ligg i framkant med aktuell och ny kunskap då detta uppskattas av medlemmarna.
- Utveckla insatslogiken för Måltid Sverige för att använda i kommunikationen kring syfte och inriktning.
- Följ upp verksamheten i återrapporteringen till MRU utifrån den roll man har i en insats, till exempel hur många av medlemmarna deltar i uppstartade FoU-projekt.
- Fortsätt att arbeta med att få in fler regioner alternativt delar av regional verksamhet (t.ex. sjukhus)
- Ta höjd för att om fler delar av en regional verksamhet ingår kan utbildningsinsatser behöva riktas dit.
- Se över olika samverkansformer och skapa tydligare samverkansstrukturer.
- Inför framtida beslut hos MRU tydliggör de olika syften och roller vad gäller Måltid Sverige tillsammans med andra insatser som medfinansieras vid RISE kopplat till offentliga måltider.
- Undersöka om vissa aktiviteter vid MATtanken kan inkluderas i Måltid Sveriges utbud. Det handlar i så fall även om att se om

detta kräver en utvecklad samverkan med andra aktörer utanför kommuner och regioner.

En rekommendation för Västra Götalandsregionen:

- Se över om samarbetet internt hos Västra Götalandsregionen kan utvecklas vad gäller offentliga måltider.

INLEDNING

På uppdrag av Västra Götalandsregionens avdelning forskning, omställning och kompetens genomför avdelning Samhällsanalys en utvärdering av satsningen Måltid Sverige som medfinansierats av miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) sedan 2015². Verksamheten följs löpande av staben regional utveckling enligt de rutiner som finns för projektstöd. Vidare har avdelningen forskning, omställning och kompetens en representant i Måltid Sveriges styrgrupp. Verksamheten har också utvärderats tidigare. Detta gjordes år 2020³ av Oxford Research AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Utvärderingens uppdrag

Utvärderingen syftar till att utvärdera Måltid Sveriges genomförande och resultat. Utgångspunkt är de slutsatser och rekommendationer som lyftes i 2020 års utvärdering av Oxford Research AB.

Utvärderingsfrågor

Exempel på områden som kommer att behandlas i utvärderingen är:

- Vilka områden arbetar satsningen med idag? Var ligger tyngdpunkten? Hur kopplar det till de medlemmar som finns idag? Pågår några särskilda projekt? Hur arbetar satsningen med att öka innovationsgraden i aktiviteterna?
- Hur ser medlemskonstellationen ut idag jämfört med tidigare utvärdering? Påverkar detta inriktningen av genomförandet och i så fall på vilket sätt? Vilka vägval har tagits?
- Hur ser nuvarande (och framtida möjliga) finansieringsbild ut? Vilka medfinansierar verksamhet utöver VGR?
- Hur ser samarbetet/samverkan ut med andra aktörer? Finns plan för samverkan och system ut?
- På vilket sätt kompletterar verksamheten andra insatser med fokus på offentliga måltider?
- Hur ser den regionala relevansen ut utifrån den regionala spridningen?
- Hur kopplar satsningen till den regionala utvecklingsstrategins genomförande?

Metod

För att få en bild av genomförandet har intervjuer genomförts. Det är ett fåtal intervjuer men som valts utifrån en ambition att få med något olika perspektiv. Utöver den sonderande intervjun med tf. verksamhetsansvarig har ytterligare två intervjuer genomförts med representanter från RISE utifrån deras roll kopplat till Skolmatsakademien samt inom området validering. Därtill har de regionala representanter för styrgruppen till

² Fram till 2023 kom medfinansieringen från regionutvecklingsnämnden (RUN).

³ Utvärdering av satsningar inom hållbara offentliga måltider. VGR Analys 2020:44.

Måltid Sverige intervjuats. Intervjuer har även ägt rum med ett fåtal kommunala representanter som också ingår i Skolmatsakademin. Slutligen har intervjuer genomförts med representanter för Validering Väst respektive MATtanken⁴⁴.

Även skriftliga underlag har gått igenom. Det handlar främst om projekthandlingar samt den tidigare utvärderingen som genomfördes 2020.

Rapportens disposition

Rapporten börjar med avsnitt som beskriver utvärderingens upplägg och metod. Därefter beskrivs Måltid Sverige utifrån inriktning, mål, organisation och finansiering. Den tidigare utvärderingens slutsatser och rekommendationer lyfts i avsnittet därefter. De intervjuer som har genomförts lyfts i olika avsnitt i analysavsnittet. Respektive avsnitt börjar med en kort sammanfattning utifrån den tidigare utvärderingens resultat. Rapporten avslutas med slutsatser och rekommendationer.

⁴⁴ MATtanken var ett projekt vid Langsbygdsnätverket som avslutades våren 2025. Syftet var att bidra till hållbara offentliga måltider genom att vara en arena för nätverkande, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte. Landsbygdsnätverket är ett nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken.

MÅLTID SVERIGE

Måltid Sverige startade 2016 som ett partnerskap mellan Västra Götalandsregionen, Region Halland och Region Sörmland. Verksamheten drivs av RISE.

Sammanlagt har MRU medfinansierat verksamheten med drygt 18 miljoner kronor under perioden 2015-02-01 – 2025-12-31. Medfinansieringen sker genom projektmedel.

Inriktning och behov

Verksamhet har fokus på att höja kompetensen i offentlig måltidsbransch. Detta vill man göra genom livslångt lärande, nätverk samt forsknings- och utvecklingsprojekt.

De utmaningar och behov Måltid Sverige vill möta är kopplat till kompetensförsörjning. Det råder till exempel brist på kompetens inom yrken inom offentlig sektor⁵ såsom till exempel kock. För kockar gäller även att pandemin förstärkt bristen på utbildad personal⁶. En annan aspekt är det som Livsmedelsverket lyfter fram⁷ om offentliga måltider och att dessa avser måltider i vård, skola och omsorg och är en verksamhet som cirka en tredjedel av Sveriges befolkning möter varje dag. Vidare anger Livsmedelsverket att offentliga måltider uppgår till en kostnad av cirka 10 miljarder kronor årligen.

I den senaste projektansökan för Måltid Sverige lyfts även att kompetenskraven för att arbeta inom offentliga måltider har ökat över tid vilket i sin tur förväntas bidra till bättre kvalitet på måltider och en ökad yrkesstatus. De ser här att det gemensamma arbetet mellan kommuner och regioner möjliggör att frågor kan lyftas gemensamt. Vidare kan behov lyftas som går vidare i forsknings- och utvecklingsprojekt som i sin tur förväntas bidra till att höja kunskapen inom offentlig måltid och utveckling av metoder och innovationer.

Övergripande mål

Det övergripande målet för Måltid Sverige är att höja kompetensen och öka utvecklingstakten inom den offentliga måltidsbranschen, samt att lyfta och stärka offentliga måltidsfrågor på regional och nationell nivå.

Aktiviteter

Nedan beskrivs exempel på aktiviteter som pågår alternativt har genomförts.

Utöver nedanstående inriktningar sprider Måltid Sverige även information på olika sätt, till exempel har de ett nyhetsbrev som per mars 2025⁸ hade

⁵ SCB:s Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland (2022)

⁶ Skolverkets planeringsunderlag för gymnasial utbildning (2023).

⁷ <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/maltider-i-var-d-skola-och-omsorg/fakta-om-offentliga-maltider/fakta-kommunovergripande>. 2025-04-03.

⁸ Information av t.f. verksamhetsledare 2025-03-28.

1144 prenumeranter. Vidare deltar de även i andra initiativs insatser samt involverar vid behov forskare från olika universitet/högskolor och institut.

Livslångt lärande

Området handlar bland annat om att identifiera kompetensbehov, skapa struktur för utbildningsinsatser och att genomföra utbildningar och aktiviteter. Det handlar om olika former som dialogträffar, ämnesspecifika utbildningar och föreläsningar, digitala webinarier och facilitering av olika workshops och seminarier.

Inom ramen för medlems- och partnerskapet erbjuder verksamheten webbutbildningar om specialkost, livsmedelshygien och köksekonomi. En genomgång av lägesrapporter och slutrapport visar att under 2022 gick drygt 1700 personer på någon av dessa utbildningar, för 2023 saknas uppgift för hösten men på våren deltog nästan 700 personer. För 2024 uppgick antalet deltagare till drygt 1300. Siffrorna avser hela Måltid Sveriges upptagningsområde.

Lägesrapporterna ger även olika exempel på andra genomförda aktiviteter till exempel webinar med Skolmatsakademin om Hållbar lax, Måltidsutbildning äldreomsorg samt Smaka på havets skafferi – möjligheter med hållbar sjömat inom offentliga måltider med Innovatum Science Park som huvudarrangör.

Därtill genomför Måltid Sverige även uppdragsutbildningar. Under 2024 har det till exempel handlat om ämnen som att kvalitetssäkra service och bemötande, samt praktiska matlagingsrutiner inom växtbaserad kost och brödbakning.

Områden som har fått ökat fokus de senaste åren är till exempel ekonomi och krisberedskap. Några exempel på detta är att de i början av 2024 samlade aktörer i syfte att ge en samlad bild av nuläget med koppling till beredskap⁹. Vid tillfället deltog till exempel Försvarmakten samt SKR:s inköpscentral Adda. Vidare genomfördes ett dialogforum i mars 2024 under rubriken *Vad äter vi när budgeten inte räcker till?*. Vid detta forum deltog även Länsstyrelsen Västra Götaland och Upphandlingsmyndigheten. I maj 2024 utforskade vad AI kan innebära för offentlig måltid, till exempel för att förbättra måltidsplanering, kostberäkningar och kvalitetssäkring. I lägesrapport från hösten 2022 lyfts att man upplever ett stort behov av utbildningar som riktar sig till äldres måltider.

Sedan pandemin är utbildningarna framförallt varit digitala. Detta innebar att indikatorerna som avser kompetensutvecklingsinsatser i projektet 2022-2023 klart översteg det förväntade resultatet.

⁹ Vem gör vad i beredskapsarbetet? Genomfördes enligt lägesrapport 2 februari 2024.

Tabell 1: Indikatorer i Måltid Sveriges projektbeslut 2022-2023.

	Indikatorer	Förväntat utfall	Utfall
Beslut 2022-2023	Antal individer i kompetens-utvecklingsinsatser	1200 (varav 88% kvinnor)	5037 (varav 84% kvinnor)
	Antal företag och organisationer som deltar i kompetenshöjande aktiviteter	80	162

För projektet 2024-2025 ligger förväntat antal individer på 1500 och företag och organisationer på 100. Detta innebär att redan i lägesrapporten som avser första halvåret 2024 har indikatorn vad gäller individer uppnåtts där 1528 personer har deltagit i aktiviteter, webbutbildningar och uppdragsutbildningar. Av dessa var 83 procent kvinnor och 17 procent män.

Nätverk

Måltid Sverige koordinerar tematiska nätverk för medlemmar och partners. De har under olika teman genomfört nätverksträffar, till exempel teman som *Integrerade måltider inom vård och omsorg* samt *Framtidens hållbara måltider*. Ett nytt nätverk för kökschefer startade hösten 2024. Detta kom enligt uppgift från önskemål av medlemmarna. Tanken är att Måltid Sverige är med och stöttar i uppstarten men sedan får nätverket själva styra agenda och innehåll men med support av Måltid Sverige. Det finns även ett nätverk för Validering Kock. I detta ingår utöver Måltid Sverige även Validering Väst och Skolmatsakademin.

I lägesrapporter nämns också att man medverkar i olika regionala och lokala nätverk. Här nämns det nätverk som finns för kommuner i Sörmland där man deltagit på träffar. Vidare lyfts även att de deltagit i nätverk i Halland. I Västra Götaland är Måltid Sverige i nära samverkan med Skolmatsakademin.

En indikator som har använts i såväl avslutade som pågående projektet är antal privata och/eller offentliga som samverkar. Den låg såväl på förväntat som utfall för 2022-2023 på 15 organisationer. Detta gäller även förväntat i det nuvarande projektet.

Forsknings- och utvecklingsprojekt

Tanken är att behov som lyfts av medlemmar i Måltid Sverige kan leda till att forsknings- och utvecklingsprojekt skapas i syftet är att bidra till att höja kunskapen inom offentliga måltider. Kunskapen som skapas kan sedan även sprids ut genom de forum och kanaler som Måltid Sverige har i syfte att forskningen ska bli tillämpbar och relevant. Exempel på projekt kommer längre ner i avsnittet.

Vad gäller indikatorer användes indikatorn antal FoU-aktiviteter under perioden 2022-2023. Såväl förväntat utfall som utfall uppgick till 2. Även i

det nu pågående projektet anges 2 stycken. Det är något osäkert vilken typ av aktiviteter avses med indikatorn.

I tabellen nedan återfinns exempel på forsknings- och utvecklingsprojekt under 2024 där Måltid Sverige har varit en part. Projekten togs upp av Måltid Sverige i 2024 års lägesrapport och är daterad till januari 2025.

Tabell 2: Projekt 2024 där Måltid Sverige är en part.

Projektnamn	Kortfattad beskrivning
SWITCH:a mot hållbar och hälsosam mat	Projektet ska möjliggöra en första etablering av livsmedelsområdet i den miljö som just nu byggs upp på GoCo Health Innovation City i Mölndal. Detta projekt är en del av ett större EU-projekt med syfte att främja hållbara och hälsosamma matvanor hos invånarna i Europa. Chalmers Tekniska Högskola är projektansvarig men samverkansavtal finns med RISE. Miljö- och regionutvecklingsnämnden medfinansierar satsningen med nästan 8 miljoner kronor under perioden maj 2024 –december 2026.
Nyckeltal för klimatet	Syftet är att utveckla och sprida nyckeltal för klimatomfattigt hållbara livsmedelsinköp för offentliga och privata måltidsorganisationer. Nyckeltalen ska kunna stödja organisationerna att sätta upp både kort- och långsiktiga klimatomfattiga mål. RISE är koordinator. Vinnova medfinansierar med drygt 470 tkr under perioden oktober 2024-maj 2025.
Hälsoknuffen – transparens bidrar till att förändra matsystemet.	Syftet är att lyfta fram ett scenario och en framtidsprototyp för att illustrera vilka hälsoutmaningar matsystemet står inför. Awaresome AB ¹⁰ är koordinator. Vinnova medfinansierar med drygt 704 tkr under perioden maj 2024-februari 2025.
Välkommen till bords!	Projektet är avslutat och handlade om att ta fram en framtidsprototyp som bygger på resultat och insikter i projektet Nollvisionen för undernäring hos äldre. Projektet gav enligt uppgift ¹¹ lärdomar och insikter om nyttan med framsyn och spekulativ design som kompletterande metoder vid innovationsarbete. RISE är koordinator. Vinnova medfinansierar med drygt 731 tkr under perioden maj 2024-februari 2025.

På Måltid Sveriges hemsida¹² lyfts även andra projekt/verksamheter där Måltid Sverige har/har haft en roll. Ett projekt som lyfts där, och som även en respondent lyfte i en av intervjuerna, är *Innovativ kompetensförsörjning: en modell för att möta kompetensbrist inom offentlig sektor*. RISE är projektägare och projektet pågår från 2024 till början av 2027. MRU medfinansierar projektet¹³ som syftar till att förbättra

¹⁰ Ett startupföretag som arbetar för hållbara och hälsosamma matval.

¹¹ <https://www.vinnova.se/p/valkommen-till-bords/>. 2025-04-03.

¹² <https://maltidsverige.se/projektverkstad/>

¹³ Innovativ kompetensförsörjning: en modell för att möta kompetensbrist inom offentlig sektor. MRU 2023-00895.

långsiktig kompetensförsörjning inom offentlig sektor med utgångspunkt i måltidskedjan. Detta baseras på behovet att utveckla hur arbetet med långsiktig strategisk kompetensförsörjning sker samt att förbättra hur kartläggning och identifiering sker av nödvändiga kompetenser. Projektet avser att testa och ta fram en modell för att avlasta utbildad personal inom vård, måltid och skola genom att möjliggöra en framgångsrik uppgiftsväxling och samverkan över organisationsgränser och sektorer. Projektet kommer bedrivas genom testbäddar i serviceorganisationer på två olika kommuner samt en sjukhusverksamhet under analysfasen. Dessa är Lidköpings kommun, Ulricehamns kommun och Norra Älvsborgs Länssjukhus (NÄL).

Utöver att medverka i FoU-projekt arrangerar Måltid Sverige även andra aktiviteter med fokus på att sprida kunskap kopplat till forskning, till exempel arrangerades tidigare ett s.k. forskarforum som riktade sig till måltidschefer och verksamhetsutvecklare. Under hösten 2022 arrangerades forumet för tredje gången tillsammans med universitet och institut. Då deltagandet bedömdes som något lågt prövas ett nytt koncept ”Möt en forskare” utifrån tanken att vara mer begränsad i tid och att samtalet var mer tillgängligt. Under hösten 2024 lyfter Måltid Sverige i sin lägesrapport även att en forskarpodd har startat och tre avsnitt har publicerats på olika teman.

Organisation, partners och medlemmar

Verksamheten är organiserad till RISE. Det finns en verksamhetsledare, samt en styrgrupp. Sedan 2024 består styrgruppen av sju personer där det ska finnas representation från hela måltidskedjan (vård, skola och omsorg), samt att det ska finnas en geografisk spridning.

Partners till verksamheten är Västra Götalandsregionen, Region Halland, Region Sörmland. Därtill är flera kommuner medlemmar vilket blev en möjlighet från 2022.

Tabell 3: Kommuner samt tillhörande län som är medlemmar i Måltid Sverige¹⁴.

Län	Antal kommuner	Kommuner
Västra Götaland	47	Kommuner i Skolmatsakademin (en verksamhet som erhåller verksamhetsbidrag av MRU). Antal medlemmar per april 2025 ¹⁵ är 47 kommuner och tre utbildningsaktörer
Sörmland	9	Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Oxelösund, Strängnäs, Trosa och Vingåker
Halland	6	Falkenberg, Halmstad, Hylte, Kungsbacka, Laholm, Varberg
Stockholm	7	Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro, Vallentuna, Vaxholm, Österåker

¹⁴ <https://maltidsverige.se/partners/>. Hämtat 2025-03-19.

¹⁵ Uppgift enligt intervju med verksamhetsledaren 2025-04-09.

Uppsala	2	Enköping, Östhammar
Östergötland	11	Boxholm, Finspång, Kinda, Linköping, Mjölby, Motala, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre, Åtvidaberg, Ödeshög
Jönköping	2	Gislaved, Mullsjö
Kronoberg	8	Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö, Älmhult
Gotland	1	Gotland (region och kommun)
Blekinge	1	Olofström
Skåne	6	Burlöv, Eslöv, Lomma, Svedala, Trelleborg, Ängelholm
Värmland	13	Arvika, Filipstad, Forshaga, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstad, Kil, Kristinehamn, Munkfors, Storfors, Sunne, Torsby
Örebro	4	Karlskoga, Kumla, Lindesberg, Nora
Västmanland	1	Västerås
Dalarna	3	Avesta, Smedjebacken, Hedemora
Västernorrland	1	Sollefteå
Västerbotten	5	Malå, Robertsfors, Umeå, Vilhelmina, Vännäs
Totalt 17 regioner	127	

Samverkan mellan regioner och kommuner anges göra att Måltid Sverige kan driva utvecklingen av offentliga måltider med gemensamma resurser och en samlad röst. Vidare anges att Måltid Sverige möjliggör inhämtning av kunskap från andra regioner och kommuner till aktörer i Västra Götalands offentliga måltidsverksamheter.

Finansiering

I det senaste beslutet från miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) uppgår den totala finansieringen till 5695 tkr varav MRU medfinansierar 2395 tkr av dessa.

Tabell 5: Finansiering enligt beslut för 2022-2025

	2022	2023	2024-2025
Offentlig kontantfinansiering			
Västra Götalandsregionen	1695	700	2160
Andra kommuner och regioner (intäkter från medverkande organisationer från utbildningar etc)	900	1000	3500

Offentligt bidrag i annat än pengar (finansiering)			
Eget arbete i målgruppens organisationer	900	500	1500
Summa total finansiering	3495	2200	7160

I övrigt är beslutad medlemsavgiften 0,40 öre per invånare och år. Utifrån en befolkning på cirka 1,7 miljoner innebär det cirka 0,7 miljoner kronor per år. Hur medlemsavgiften är beslutad innebär enligt respondenter en svårighet att få med regioner. Kostnaden bedöms för hög om serviceansvariga ska betala och inte ansvariga kopplade till regional utveckling är med.

Finansieringsstrukturen för de tre deltagande regionerna ser något olika ut. För Västra Götalandsregionen sker medfinansieringen av både Måltid Sverige och Skolmatsakademin genom miljö- och regionutvecklingsnämnden, dvs. regional utveckling. Skolmatsakademin erhåller 1 550 tkr per år av MRU genom verksamhetsbidrag. Kommunerna betalar en medlemsavgift till Skolmatsakademin som för 2025 uppgick till 870 tkr. Genom detta medlemskap blir kommunerna också medlemmar i Måltid Sverige.

I Halland har de löst finansieringen genom att Region Halland medfinansierar Måltid Sverige och därefter fördelas kostnaden på kommuner och region utifrån hur medarbetare man har som jobbar med måltider.

Sörmland medfinansierar sitt deltagande genom regional utveckling. Detta innebär också att i praktiken adresseras kommunernas måltider mer än regionen som organisation. I samband med Livsmedelsstrategi 2.0 anges i intervju att de planerar att revidera sin handlingsplan och då kommer man även se över arbetssätt gentemot kommunerna osv. Detta görs under hösten 2025.

GENOMFÖRD UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING 2020

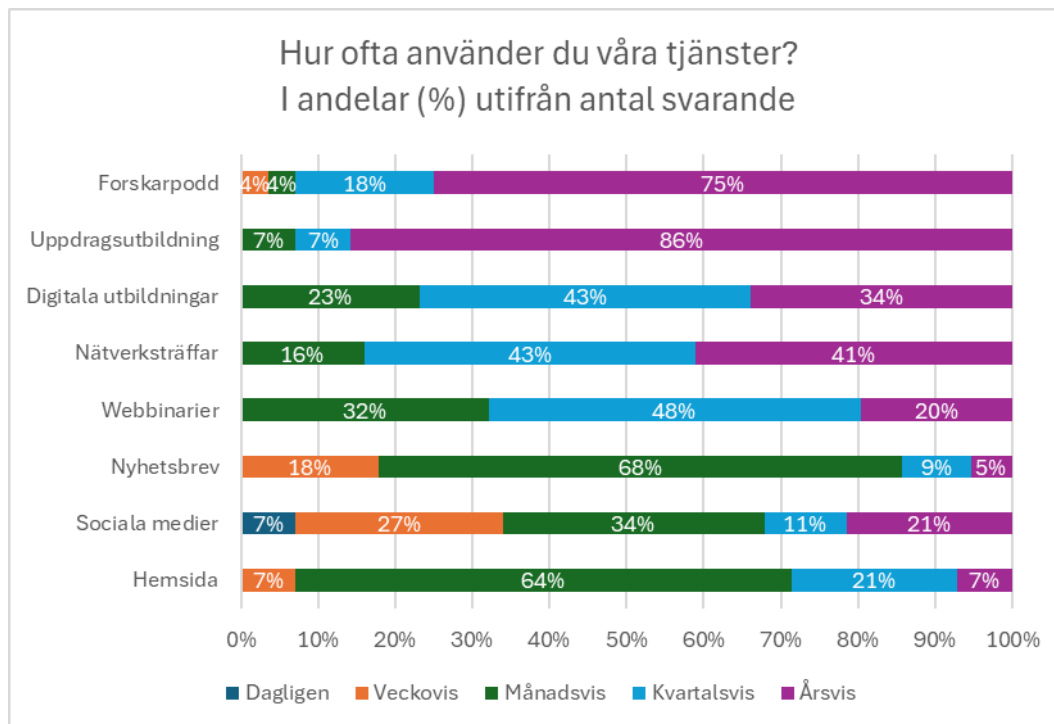
Måltid Sverige följer upp sin verksamhet med bland annat enkätstudie till medlemmar.

Uppföljningsenkät

Den senaste uppföljningsenkäten genomfördes 2024. Enkäten¹⁶ gick ut till dryga 150 personer och 56 svarade. Mottagare var Måltid Sveriges kontaktpersoner för medlemskapet hos kommuner respektive region. RISE ansvarar själva för uppföljningen, men den aktuella utvärderingen har fått ta del av resultaten. Nedan lyfts några av resultaten som är intressanta för utvärderingen.

Första figuren visar hur många som svarat hur ofta de använder Måltid Sveriges tjänster. Vi har valt att visa den även om det finns en problematik då det inte finns något alternativ att de inte använder en tjänst osv. Detta lyfts även i ett av de öppna svaren på enkäten. Detta gör att det kan innebära att de som svarat årsvis även inkluderar respondenter som inte använder tjänsten.

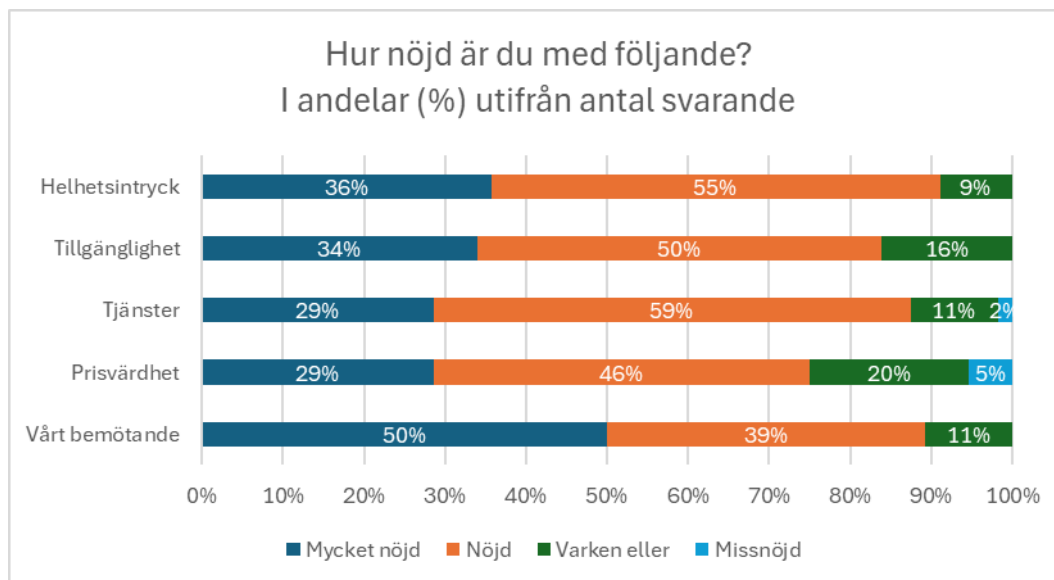
Figur 1. Svar utifrån enkätfrågan ”Hur ofta använder du Måltid Sveriges tjänster?” Andel svarande utifrån dagligen, veckovis, månadsvis, kvartalsvis eller årsvis.

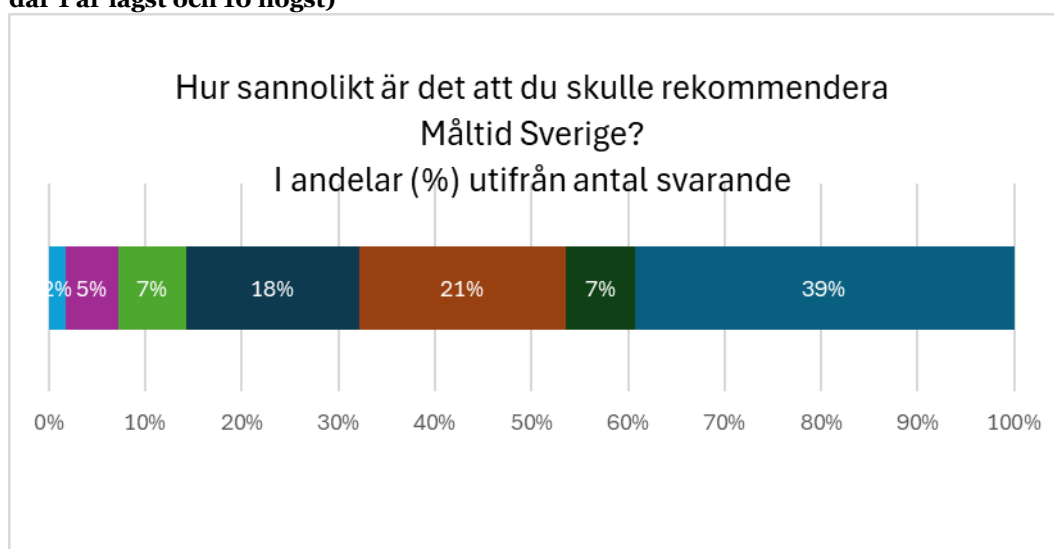
¹⁶ Enligt uppgift från organisationen.

I figuren nedan visas hur svarande har angett på de frågor som avser nöjdhet. Här var det möjligt att svara mycket nöjd, nöjd, varken eller missnöjd.

Figur 2. Hur nöjd är du med följande? (mycket nöjd, nöjd, varken eller, missnöjd)

Figur 3. Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera Måltid Sverige (1-10 där 1 är lägst och 10 högst)

Tidigare utvärdering

Under hösten 2020 publicerades rapporten ”Utvärdering av satsningar inom hållbara offentliga måltider”¹⁷. Den genomfördes av Oxford Research

¹⁷ VGR Analys 2020:44.

AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Måltid Sverige var en av tre satsningar som ingick i utvärderingen. De andra två var Skolmatsakademien och Mer lokal mat i offentliga kök¹⁸. Syftet med utvärderingen var att belysa hur de tre satsningarna uppfattades ur ett målgruppsperspektiv utifrån nytta och resultat som skapats.

Övergripande slutsatser som utvärderarna lyfter är att verksamhetens inriktning och aktiviteter möter regionernas och samverkansaktörernas behov i hög utsträckning. Mervärdet består främst av ökad kunskap samt verktyg för kompetenshöjning av personal. Här lyfts också samarbetet med Validering Väst som särskilt viktiga. Utvärderarna lyfter att det vid det tillfället saknades en annan aktör på nationell nivå som genomför eller anordnar liknande utbildningar. Relationen till RISE beskrevs som viktig. Vilket i sin tur också angavs ha bidragit till att förväntningarna har varit något högre. Det som utvärderingen lyfte saknades var ett ökat fokus och specialisering.

Rekommendationer för framtiden var:

- Att Måltid Sverige tar fäste vid sitt goda arbete hittills och fortsatt fokuserar på kompetensutveckling och utbildning framöver.
- Att verksamheten ser över hur de kompetensutvecklande insatserna kan bli än mer unika och innovativa.
- Att framöver arbeta mera strategiskt och på längre sikt.
- Att se över olika samverkansformer och skapa tydligare samverkansstrukturer.
- Att verksamheten fortsatt fokuserar på den regionala förankringen.
- Att ta beslut i den strategiska frågan om verksamhetens framtida organisering: Ska verksamheten inhysa flera regioner/medlemmar och bli nationell eller ska Måltid Sverige bestå så som den är och bibehålla sitt regionala fokus?

Slutsatser från 2020 års utvärdering kommer att vara ett avstamp till den nu aktuella utvärderingen.

¹⁸ En satsning som drivs av Länsstyrelsen Västra Götaland som miljö- och regionutvecklingsnämnden har medfinansierat mellan 2014 och 2024.

ANALYS

Detta avsnitt är i huvudsak baserat på de intervjuer som gjorts. Den tidigare utvärderingen angav, som nämnts tidigare, att verksamheten bedömdes som uppskattad. Respektive avsnitt inleds med rekommendationerna från den tidigare utvärdering samt en kortfattad tolkning av resultaten kopplat till rekommendationen.

Genomförandet

Rekommendationer från tidigare utvärdering

- Att Måltid Sverige tar fäste vid sitt goda arbete hittills och fortsatt fokuserar på kompetensutveckling och utbildning framöver.
- Att verksamheten ser över hur de kompetensutvecklande insatserna kan bli än mer unika och innovativa.
- Att framöver arbeta mera strategiskt och på längre sikt.

Utvärderarna bedömde att Måltid Sveriges inriktning och aktiviteter mötte regionernas och samverkansaktörernas behov i hög utsträckning. Satsningens främsta mervärde består i ökad kunskap och verktyg för kompetenshöjning av personal. De bedömde att satsningen bör arbeta vidare med sitt nuvarande fokus på kompetensutveckling och kunskapshöjande insatser.

Respondenterna beskriver Måltid Sveriges genomförande på olika sätt. Som utvärderingen säger lyfts utbildningarna vara uppskattade men flera respondenter lyfter även att förväntningarna också har varit något högre tack vare kopplingen till RISE och de resurser Måltid Sverige därigenom haft till sitt förfogande. Flera uttrycker en önskan om att en del av aktiviteterna planeras och genomförs snabbare. Det finns också en önskan om en starkare vision kring hur utbildningarna kan inhysa flera innovativa inslag såsom testverksamheter och pilotprojekt.

Vidare lyftes även att de höga ambitionerna ibland ställt till det för satsningen. Det anges därför att det är viktigt att satsningen fortsatt håller en rak kurs och framöver arbetar mera strategiskt, och under en längre tidsperiod. Här anges att fokus bör ligga på kompetensutveckling och kunskapshöjande insatser. Rent tematiskt finns det önskemål om att satsningen fokuserar på hela den offentliga måltiden, även mindre delområden som personalrestauranger, intern catering inom sjukhus och egna butiker. Det finns även önskemål om att arbeta med frågor som rör krishantering.

Utvärderarna bedömde att Måltid Sverige haft betydelse för resultat som uppnåtts i medlemmarnas verksamhet såsom kompetenshöjning och validering av personal, uppbyggda nätverk och ökade utbyten mellan verksamheter och kommuner.

Inriktningen är bra även om man delvis har olika behov

Den bild som ges är i huvudsak att Måltid Sverige gör rätt saker vilket ligger i linje med den tidigare utvärdering. Det handlar om såväl livslångt lärande, nätverk och forsknings- och utvecklingsprojekt. Respondenterna lyfter olika insatser som viktiga till exempel utbildningar för nyanställda, nätverken där man kan diskutera gemensamma utmaningar samt forsknings- och utvecklingsprojekt som till exempel SWITCH. Respondenterna har inte alltid samma bild över vad som är det mest centrala och viktigt att jobba extra med, men flera nämner nätverken då de skapar en gemensam kompetensplatta. Det är inga respondenter som tydligt säger att något bör prioriteras bort även om man som lyftes ovan kan prioritera olika. Även den enkät som Måltid Sverige själva skickat ut styrker det positiva intrycket. Av svarande på enkäten var det få som var missnöjda med verksamheten. Vad gäller helhetsintrycket var det till exempel 86 procent som angav nöjd eller mycket nöjd. Enkäten möjliggjorde även öppna svar på frågan "Vad tycker du vi gör bäst?". Nästan alla valde att skriva något på frågan och ett försök att gruppera visar att många angav att Måltid Sverige lyfter aktuella, relevanta och intressanta ämnen. Vidare var det många som också lyfte utbildningar, webinarier osv, men även nätverken och forskning lyftes av svarande.

Det finns de respondenter som intervjuades som säger att man kan utveckla genomförandet genom att utveckla projektledningen något, samt överföra kunskap mellan till exempel olika nätverk något mer. Detta skulle göra att verksamheten skulle bli mer effektiv. I enkäten från Måltid Sverige fanns också frågan "Finns det något vi kan förbättra?" samt därefter en möjlighet att utveckla sitt svar. Merparten (68%) anger att Måltid Sverige inte behöver förbättra något. De övriga som svarar ja har något varierande svar, från att det går alltid att förbättra en verksamhet men man har inget konkret att lyfta. Sedan är det vissa som vill se fler utbildningar av olika slag. Det verkar också finnas en utvecklingsmöjlighet kopplat till genomförandet av bland annat utbildningar, till exempel utveckla bokningen samt informationen om föreläsaren.

Syftet och fokus

En aspekt som lyfts av ett par respondenter är att det finns en viss tveksamhet i tydligheten kring syftet och vad som ingår i medlemskapet. Detta verkar till stor del handla om att det finns en osäkerhet kring vad som är Måltid Sverige jämfört med särskilt Skolmatsakademien respektive RISE. Det lyfts till exempel vara samma personer från RISE som ingår, och att det då skapar en otydlig bild. Vidare lyfts även exemplet SWITCH. Är det ett projekt som drivs av Måltid Sverige eller RISE? Och i så fall vilken roll har Måltid Sverige i projektet? Det verkar dock inte vara något avgörande för respondenterna även om det samtidigt finns en koppling just till vad är det då som ingår i medlemskapet.

En annan fråga som lyfts handlar om en del anser att det är mycket fokus på skolmåltider, medan måltider för äldre och sjukhus upplevs ha ett

något mindre fokus på. Även i öppna svar i Måltid Sveriges enkät kring vad som kan bli bättre är det två svarande som lyfter att man ser mer som riktar sig till regioner. En aspekt att ha med när verksamheten går vidare i att försöka få med fler till exempel regioner.

Digitala träffar innebär att fler kan delta

Vad gäller övergången till digitala träffar lyfts detta som klart positivt. Det handlar till exempel om flexibiliteten att titta när man själv har en möjlighet. Det är dock inte tydligt för respondenterna hur mycket till exempel aktiviteterna används.

Även om de digitala träffarna är bra bör vissa träffar kvarstå och genomföras fysiskt. Någon respondent säger att även om det är nätverk är det inte så att man har någon kontakt utanför träffarna. Däremot finns möjligheten då ens kontaktnät ökar vilket lyfts som positivt. En fundering som lyfts är dock hur diskussionerna i ett nätverk bör kunna spridas över till andra nätverk osv.

Innovationshöjd

På frågan om innovationshöjd ges i huvudsak en bild att Måltid Sverige genomför aktiviteter som har en viss höjd samt att man även lyfter sådant som är aktuellt. Man har till exempel haft ett visst fokus på hur AI kan bidra i köken, samt att man sedan en tid tillbaka har en regelbunden forskarpodd. Det finns vissa kommentarer som lyfter att det oavsett innovationshöjd är viktigt att insatserna spelar en konkret roll för de som deltar. Det får inte vara för långt från vardagen.

Likaså lyfter en respondent att det inte heller får bli för spretigt. Det är dock ingen som säger att det är så. Och om vissa lyfter att till exempel AI är för långt från "vardagen" lyfter andra att man fick bra kunskap som kan göra att man blir mer effektiva. Till exempel i Västra Götalandsregionen hade man efter workshoppen om AI ett AI-team från VGR i köket och kunde då koppla samman den kunskap som Måltid Sverige gett med kunskap från AI-teamet i VGR. Och då ett av målen för VGR är matsvinn angavs att detta bidrog konkret till ett resultat som i sin tur kopplar tydligt till de övergripande målen.

Organisering (och finansiering)

Rekommendationer från tidigare utvärdering

- Att ta beslut i den strategiska frågan om verksamhetens framtida organisering: Ska verksamheten inhysa flera regioner/medlemmar och bli nationell eller ska Måltid Sverige bestå så som den är och bibehålla sitt regionala fokus?

Som utvärderingen lyfte startade verksamheten 2016 som ett partnerskap mellan VGR, Region Halland och Region Sörmland. Den ursprungliga ambitionen var att minst fyra regioner skulle ingå i partnerskapet. Satsningen har hittat en bra hemvist hos RISE vilket har stärkt

satsningens bidrag till en helhetsbild och styrning i frågan om den offentliga måltiden.

Utvärderarna lyfte att det fanns en tvetydig bild över verksamheten. Det handlade om att flera respondenter ansåg att satsningen fokuserat på rätt saker medan andra lyfte att fokuset varit något trevande. Detta anges handla om att satsningens ursprungliga ambitioner om både inkludera hela den offentliga måltiden och verka på nationell nivå, medan det i realiteten bara har sträckt sig till tre regioner. Därigenom ser de att det har tagit tid för Måltid Sverige att finna sin plats och syfte.

Respondenterna ser även att de höga ambitionerna ibland ställt till det för Måltid Sverige och lett satsningen på villovägar. Respondenterna menar därför att det är viktigt att satsningen fortsatt håller en rak kurs och framöver arbetar mera strategiskt, och under en längre tidsperiod. Ett flertal respondenter är överens om att Måltids Sveriges ambition om att bli en nationell aktör inte har varit till satsningens fördel. Den nuvarande konstruktionen har varit positiv för satsningen och har bidragit till att man kunnat testa sig fram till det som fungerar bra.

Respondenterna beskrev vägen framåt för Måltid Sverige som ett vägval. Antingen borde satsningen öka antalet medlemmar och inkludera fler regioner i satsningen. Alternativt borde Måltid Sverige fastställa en organisering som är lik den som finns idag.

Nationell satsning

Sedan den tidigare utvärderingen har Måltid Sverige öppnats upp mot kommuner. Totalt finns kommunala medlemmar från 17 regioner i Sverige. Det innebär att det vägval man tog efter den tidigare utvärderingen var att öka antalet medlemmar. Även om man har försökt att få in fler regioner har detta inte lyckats. Detta tas upp under avsnittet om [Regional förankring](#).

På frågan om Måltid Sverige ska ses som nationell satsning idag svarar en betydande majoritet av respondenterna att det är det. Detta utifrån att det finns medlemmar från norr till söder. Det innebär enligt respondenter att man också kan ha dialog med berörda myndigheter och att man kan nå ut på ett annat sätt.

Det finns respondenter som här lyfter MATtanken som också en (tidigare) aktör med stor räckvidd. Se mer under avsnittet om [Samarbete och samverkan](#).

Fler kommunala medlemmar

Sedan den föregående utvärderingen har ett antal kommuner blivit medlemmar i Måltid Sverige. Detta lyfts av respondenterna som positivt. Det finns de som lyfter att det vore intressant att få med fler regioner. Här lyfter ansvarig att man diskuterat att testa att få med sjukhusområden istället. En anledning till att det är svårt att få med regioner lyfts vara den medlemsavgift som tas ut på 0,40 öre per invånare. Det gör att regioner kan uppleva det som dyrt, och att det då behövs finnas en koppling till regional utveckling. I och med att många kommuner nu är medlemmar anges göra

att det finns en viss tyngdpunkt på skolmat. Någon respondent ser också att det finns fler inom offentliga måltider som kan vara aktuella att försöka få med. Det gäller till exempel kriminalvård samt HVB-respektive SIS-hem.

Vad gäller medlemsavgiften lyfts den också specifikt av ett par respondenter. Någon anger att man får ut mycket för pengarna medan andra lyfter som nämndes ovan att det är otydligheten kring vem som står bakom en insats och Måltid Sveriges syfte är svårare att säga. I Måltid Sveriges enkät lyftes bland annat hur nöjd man var med prisvärdheten. Här svarade merparten att (75%) mycket nöjd eller nöjd. Det var dock tre svarande (5%) som här angav missnöjd.

Samarbete och samverkan

Rekommendationer från tidigare utvärdering

- Att se över olika samverkansformer och skapa tydligare samverkansstrukturer.

Den tidigare utvärderingen lyfter bland annat att Måltid Sverige samverkar med olika kommuner, universitet och högskolor och myndigheter. Vidare lyftes också att det fanns synergier och samverkan med Skolmatsakademin dels genom olika projekt och dels genom kopplingen till RISE och VGR. Utvärderarna lyfte även att Måltid Sverige är samarbetsorienterad med kontakt med andra måltidsinitiativ i Sverige. Det lyfts även att projekt som drivs (i utvärderingen nämndes Future Kitchen och validering Kock) är uppskattade för att de inte ensamt gått att genomföra i enskilda kommuner. Kopplat till kompetensfrågan lyftes specifikt samarbetet med Validering Väst. Livsmedelsverkets kompetenscentrum nämndes också utifrån att de inte erbjuder eller har i sitt mandat att erbjuda den typen av utbildningar som Måltid Sverige gör.

Utvärderarna bedömde dock att verksamheten saknade en plan för samverkan och ett system för samarbete mellan de olika nätverken för att undvika risken att gå på samma bollar.

Otydlighet kopplat till vad som ingår i Måltid Sverige

Som redan tagits upp finns det några som upplever att det finns en otydlighet kring vad som är Måltid Sverige, Skolmatsakademin respektive RISE som organisation. Det kan till exempel handla om vem som står bakom ett projekt som skapas, eller vem som ansvarar för en utbildning. Vidare är det i Västra Götaland medlemmar i Skolmatsakademin som också får tillgång till Måltid Sverige. Det finns de som skulle vilja se en tydligare beskrivning kopplat till syfte för respektive organisation även om det finns de som också lyfter att det i sig inte är ett problem så länge verksamheterna stämmer av med varandra. Ansvariga lyfter att man sedan senaste utvärderingen har hittat samordningsytor och att man snarare drar nytta av varandra. Vilket också är enklare sedan utbildningar och träffar ofta är digitala. Detta finns också andra respondenter som lyfter, dvs. att det var ännu spretigare tidigare.

Andra satsningar som liknar Måltid Sverige

Vad gäller andra nätverk/satsningar som har ett liknande utbud som Måltid Sverige lyfter flera respondenterna MATtanken och branschföreningen Kost & Näring. Även Best service nämns av de regionala respondenterna.

Tabell 4: Nätverk och satsningar som lyfts delvis ha / har haft liknande uppdrag

Nätverk/satsningar med delvis samma uppdrag
<p><i>MATtanken</i> var en arena för nätverkande, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte, med syfte att bidra till hållbara offentliga måltider för alla aktörer i kedjan. Man startade 2017 med projektmedel från Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Satsningen var lokaliserad till Landsbygdsnätverkets kansli. Kärnverksamhet var till exempel upprättande av SILO-databasen som handlar om att samla in, sammanställa och publicera statistik över vilka livsmedel som köps in till offentlig sektor, Studio MATtanken, koordinering av Offentliga måltidens dag och sammanställningen av kommunernas kost- och måltidspolicys. De hade åren 2022-2024 även insatser inom beredskap samt det nationella projektet Ett nytt recept för skolmåltider. Inom det sistnämnda projektet var även Erfarenhetsbanken en del som handlar om att samla goda erfarenheter som bidrar till utvecklingen av hållbara offentliga måltider.</p>
<p><i>Kost & Näring</i> är en branschförening för chefer inom kost och nutrition. Det handlar till exempel om kostchefer, måltidschefer, upphandlingsansvariga och kostrådgivare. Ambitionen är att höja statusen och fortsätta lyfta kvaliteten inom de offentliga måltiderna.</p>
<p><i>Best service</i> som är ett frivilligt nätverk för serviceorganisationer i regioner inom hälso- och sjukvården. Nätverket startade 2009 och består enligt hemsidan 200 aktiva servicemedarbetare som ingår i olika nätverksgrupper för lokalvård, måltider, logistik och vårdnära service. De arbetar med att ta del av kunskaper och erfarenheter.</p>

Då MATtanken nu är avslutad är det vissa av respondenter som ser en möjlighet för Måltid Sverige att "ta över" vissa delar. Det som nämns specifikt är *Erfarenhetsbanken* och MATtankens *studiosamtal*. Det finns dock en skillnad mellan Måltid Sverige och MATtanken och den sistnämndes något bredare målgrupp. Här finns dock någon respondent som ser att det även för Måltid Sverige finns en möjlighet att samla andra som myndigheter, andra föreningar och nätverk utöver medlemmarna, då den samverkan nu saknas.

Vad gäller Kost & Näring lyfts av några respondenter att det finns en viss överlappning, men att detta nätverk endast avser chefer vilket då är en skillnad. Men även om verksamheterna kanske tangerar varandra i vissa fall så är det ändå ingen som uttrycker att de har samma fokus och inriktning.

Någon lyfter även Världsnaturfonden WWF som bland annat arbetar med

matfrågan. På deras hemsida anges att de arbetar för att kunna ha ett lantbruk och livsmedelssystem som är bra för miljö,¹⁹.

Regionala satsningar med koppling till Måltid Sverige

I senaste beslutet²⁰ lyfts att satsningen h dockar an till flera andra satsningar i Västra Götaland så som Klimat 2030, Skolmatsakademin och Validering Väst. Det handlar om erfarenhetsutbyte, spridning av resultat och kunskap samt vissa samarrangemang av aktiviteter. Validering Väst var även med i utvärderingen från 2020.

Tabell 4: Tre satsningar som lyfts kompletterar och docka an till Måltid Sverige.

Tre satsningar som dockar an till Måltid Sverige
<i>Klimat 2030</i> är en klimatstrategi och samverkansplattform som leds av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen. Klimat 2030 är en del av ordinarie verksamhet sedan 2017. Kopplingen till Måltid Sverige handlar om ett av Klimat 2030:s fokusområde <i>Klimatsmart och hälsosam mat</i> . RISE erhåller verksamhetsbidrag av MRU för arbetet med klimatsmart och hälsosam mat.
<i>Skolmatsakademin</i> erhåller verksamhetsbidrag ²¹ av MRU. Det är ett kunskapsnätverk inom Västra Götaland som drivs av RISE Jordbruk och Livsmedel. Verksamheten vänder sig till alla inom skola och förskola som i sytt yrke kommer i kontakt med skolmat. Verksamheten syftar till att skapa hållbara och hälsosamma matvanor hos unga. Syftet är också att skolmåltider ska nå sin fulla potential att bidra till en jämlik skola, att utjämna socioekonomiska, kulturella och akademiska klyftor.
<i>Validering Väst</i> är en del av det strategiska kompetensförsörjningsarbetet i Västra Götaland som en stödstruktur för valideringsfrågor och en del av det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Validering Väst erhåller verksamhetsbidrag av MRU.

I den tidigare utvärderingen nämndes även Klimat 2030. Här har RISE sedan flera år erhållit verksamhetsbidrag för arbetet med Klimatsmart och hälsosam mat. Klimat 2030 togs inte upp av några respondenter och tyvärr fick vi inte heller till någon intervju med samordnaren hos RISE för Klimat 2030:s fokusområde Klimatsmart och hälsosam mat. Däremot angavs i en lägesrapport från våren 2022 angavs bland annat att medlemskommuner i Måltid Sverige önskade stöd i arbetet med klimatmål liksom arbetet som gjorts i Klimat 2030²². Kopplat till klimat så angavs samtidigt att kommunerna var intresserade av Naturvårdsverkets Klimatklivet.

När det gäller Skolmatsakademin sker ett nära samarbete. De kommuner som är medlemmar i Skolmatsakademin får tillgång till Måltid Sveriges utbud. Även flera aktiviteter görs även gemensamt. Som tidigare lyfts i

¹⁹ <https://www.wwf.se/mat-och-jordbruk/>. 2025-05-05.

²⁰ Diarienummer: MRU 2023-00951.

²¹ Tjänsteutlåtandet kopplat till verksamhetsbidrag för 2025. MRU 2024-00163.

²² Måltid Sverige 2022-2023. RUN 2021-00391. Lägesrapport 2022-01-02—2022-06-30.

avsnittet [Organisering och finansiering](#) upplevs samarbetet att det ibland är svårt att uppfatta vem som är ansvarig.

Avseende validering finns det åter igen efter ett visst avbrott ett nätverk som avser validering där Validering Väst ingår. Avseende kompetenscentrum vid Livsmedelsverket lyfts dessa fortfarande ha olika uppdrag där kompetenscentrum har fokus på det statliga uppdraget kopplat till näringsrekommendationer och klimatmål.

Två satsningar som lyftes i intervjuerna men som inte bedöms bidra idag. Det ena är projektet Future Kitchen som är avslutat. Projektet lyftes i både senaste utvärderingen men också i senaste MRU-beslutet. Därtill har Livsmedelsverket ett nationellt kompetenscentrum. Detta centrum lyftes inte av merparten vid frågor om samverkan och samarbete. När det lyftes var det utifrån att de arbetar med de nationella riktlinjerna och har därmed en annan roll än Måltid Sverige.

Regional förankring

Rekommendationer från tidigare utvärdering

- Att verksamheten fortsatt fokuserar på den regionala förankringen.

Som utvärderingen lyfte startade verksamheten 2016 som ett partnerskap mellan VGR, Region Halland och Region Sörmland. Den ursprungliga ambitionen var att minst fyra regioner skulle ingå i partnerskapet. Måltid Sverige bedömdes i utvärderingen ha en stark regional förankring som bidrog till att stärka den offentliga måltidens betydelse både regionalt och nationellt.

Flera av respondenterna ansåg att det regionala fokuset borde stärkas och att det finns fortsatt möjlighet att inkludera flera regioner i satsningen. Däremot var många skeptiska till om huruvida satsningen kan bli så stor att den inkluderar alla regioner i Sverige, åtminstone på kort sikt. De föreslår att ett sätt att öka intresset hos fler regioner är att sprida de modeller som satsningen tagit fram, såsom Validering Kock och Future Kitchen.

Regioner som medlemmar

Vad gäller antal regioner som är medlemmar är det som tidigare nämnts de tre ursprungliga regionerna – Västra Götalandsregionen, Region Sörmland och Region Halland. Därtill är även Region Gotland medlem. Här finns en ambition hos verksamheten att försöka sprida till andra regioner genom att tillåta sjukhusområden bli medlemmar istället för hela regionen. Det finns en skillnad, se tidigare kopplat till finansiering, hur de nu deltagande regionerna hanterar Måltid Sverige utifrån om det är en regional utvecklingsfråga eller om det är en matservicefråga. Region Sörmland som till exempel är medlem gör det utifrån ett deltagande hos kommunerna inte för själva regionens verksamhet.

Om man går till att försöka få in sjukhusområden som medlemmar lyfts av en respondent att i alla fall Västra Götaland har också andra perspektiv än patientmåltider. Det handlar om andra inköp som rör offentliga måltider men som inte avser sjukhusmåltider. Men hen ser att det ändå kan vara ett bra val att göra i första hand om man behöver prioritera. Även om ambitionen borde vara att få till en gemensam regional arena.

Det finns önskemål bland respondenter att öka antalet regioner då även om en hel del frågor är gemensamma mellan mat i skola, äldrevård och sjukvård finns det också skillnader. Det handlar både om hur man är organiserade men även konkret kopplat till mat. Här nämns i en intervju till exempel projektet SWITCH som intressant kopplat till sjömat. Det anges dock också här att viss sjömat fungerar kanske för skolmåltider men är svårare att hantera för sjukhusen.

SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Detta avsnitt utgår i huvudsak från de utvärderingsfrågor som ingår i utvärderingsuppdraget.

En bredd av uppskattade aktiviteter

Sammanfattningsvis ligger den här utvärdering i linje med tidigare utvärdering. I stort är respondenterna klart nöjda med de aktiviteter som görs. Det upplevs till stor del finnas en lyhördhet över vad medlemmarna vill och arbetar med att försöka uppfylla det om möjligt. Det finns ingen respondent som lyfter att det är någon del / fokus som bör ändras. Även om de olika delarna nyttjas olika.

Respondenternas svar får även stöd i den enkätstudie som Måltid Sverige genomfört. Den visar att de som svarat anger att de är mycket nöjda eller nöjda vad gäller till exempel bemötande 89% respektive tjänster 88%. Vidare är 91 procent mycket nöjda eller nöjda med helhetsintrycket. Enkäten gick till dryga 150 personer vilket är de som anges som kontaktpersoner för medlemskapet. Då någon respondent lyfter att man kanske inte alltid vet hur många de i slutändan är som deltar på aktiviteter från sin kommun/region hade varit intressant att lägga en uppföljningsstruktur där till exempel mottagarna av nyhetsbrevet (drygt 1500 personer) alternativt deltagare på utbildningsinsatser får svara på liknande frågor.

Rekommendationer:

- Fortsätta med att vara lyhörda till medlemmarnas behov.
- Utveckla rutinerna för att även på en övergripande verksamhetsnivå följa upp deltagares delaktighet och nöjdhet.

Kopplingen till forskning

Till skillnad från rekommendationen som lyftes i tidigare utvärdering vad gäller att insatserna kan bli mer unika och innovativa anger de nu aktuella respondenterna att innovationshöjden inte är ett problem. De ser till stor del att insatser görs som både är aktuella och som har en viss höjd, exempel som nämns är insatserna kopplat till AI och beredskap, samt projektet SWITCH. Därtill är det dock respondenter som lyfter att verksamheten också måste hålla kvar i det som gör mest nytta i det dagliga arbetet som till exempel utbildningar. Det handlar dock mer om att innovationshöjd är bra men inte det enda för Måltid Sverige.

Rekommendationer:

- Fortsätt ha en bredd och ligg i framkant med aktuell och ny kunskap då detta uppskattas av medlemmarna.

Viss otydlighet kring rollen och syftet

En kommentar som lyfts av ett par respondenter är syftet med Måltid Sverige. Det handlar inte om insatserna per se, utan snarare Måltid Sveriges syfte och roll kopplat till Skolmatsakademien respektive RISE

ordinarie verksamhet. Det uppfattas inte vara ett stort problem men lyfts dock hänga samman med medlemskapet. Detta kan vara en fråga som är en större utmaning i Västra Götaland då Skolmatsakademin endast vänder sig till kommunerna i Västra Götaland och dessa också får tillgång till Måltid Sveriges utbud.

Att öka tydligheten kan i sin tur vara viktigt i framtida beslut av miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU). Det handlar till exempel om att utöver det som följs i dag vad gäller antal individer respektive aktörer som deltar i kompetenshöjande aktiviteter även försöka följa till exempel antal deltagande medlemmar som deltar i uppstartade FoU-projekt, antal nätverk som drivs av Måltid Sverige och antal samarrangemang med samverkanspartners.

Rekommendationer:

- Utveckla insatslogik för Måltid Sverige för att använda i kommunikationen kring syfte och inriktning.
- Följ upp verksamheten i åiterrapporteringen till MRU utifrån den roll man har i en insats, till exempel hur många av medlemmarna deltar i uppstartade FoU-projekt.

Kommuner som medlemmar – påverkar på genomförandet
Vad gäller rekommendationen om vägval kopplat till medlemskap har man här valt väg. Det är en större organisation idag med många kommuner som medlemmar från norra till södra Sverige. Det gör att respondenterna ser det som en nationell satsning.

Det uppfattas fortfarande finnas en svårighet i att få in fler regioner. Här har man idéer om att gå till sjukhusområden istället då det uppfattas som att medlemsavgiften är för hög då den baseras på antal invånare om det är serviceverksamheten kopplat till exempelvis sjukvård som ska betala. Och här lyfts att alla regioner då inte har så stora resurser kopplat till regional utveckling att detta inte alltid är ett alternativ.

Medlemsbasen hänger ihop med de aktiviteter som erbjuds. Det uppfattas av vissa respondenter att det är ett fokus på skolmåltider. Även om merparten respondenter ser att det är bra att fokuset är på offentliga måltider för utmaningarna till stor del är desamma så finns det vissa specifika delar som anges skilja sig åt. Det finns dock här inget som tyder på att Måltid Sverige inte är medveten om detta och att man arbetar med medlemmarnas behov, till exempel lyfts fokus på mat för äldre.

Rekommendationer:

- Fortsätt att arbeta med att få in fler regioner alternativt delar av regional verksamhet (t.ex. sjukhus)
- Ta höjd för att om fler delar av regional verksamhet ingår kan utbildningsinsatser behöva riktas dit.

Finansieringen avgör inriktning

Som anges uppgår medfinansieringen till 0,40 öre per invånare i en kommun eller region. Detta anges som en anledning till att det har varit svårt att få med fler regioner. Det går också att notera att de tre regioner som är med hanterar sin finansiering och kanske även inriktning på olika sätt. Till exempel kommer Sörmland kommer att arbeta med sina kommuner framöver diskuteras i och med Livsmedelsstrategin 2.0. Deras deltagande i Måltid Sverige handlar snarare om kommunerna än om regionens egna verksamhet.

Försöket att få med sjukhus istället som medlemmar kan vara en bra väg. För ska man ha med olika typer av offentliga måltider är sjukhusmat en av dessa. Här finns också en diskussion om man också ska bredda till aktörer kopplat till offentliga måltider, till exempel kriminalvård m.fl. På sikt kan detta ju påverka hur medlemsavgiften ser ut.

Västra Götalandsregionen en stor egen verksamhet kopplat till offentliga måltider, och då inte enbart sjukvårdsmåltider även om det är den större delen. Detta är också en aspekt att väga in och som kanske kan utvecklas. Det lyfts önskemål från respondent om ökat samarbete internt hos VGR.

En rekommendation för Västra Götalandsregionen:

- Se över om samarbetet internt hos Västra Götalandsregionen kan utvecklas vad gäller offentliga måltider.

Samverkan och samarbetet är stort

Genom att öppna upp medlemskapet är det nu fler att samverka med. Samverkan sker också med andra typer av aktörer, till exempel Science Park, Länsstyrelsen och Universitet. Vidare sker en samverkan som lyfts tidigare med RISE, Skolmatsakademien och Validering Väst. Det handlar om erfarenhetsutbyte, spridning av resultat och kunskap samt vissa samarrangemang av aktiviteter.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) både stödjer Måltid Sverige, Skolmatsakademien samt även vissa projekt som RISE driver inom området. Det är viktigt att nyttja den specifika kompetens som de olika verksamheterna besitter, men kanske kan det behöva tydliggöras utifrån vilka roller som de olika delarna som finns vid RISE har.

Så även om bedömningen är att Måltid Sverige sedan 2020 har utvecklat sin samverkan är det av betydelse att detta fortsätter. Samtidigt då det fortfarande inte upplevs tydligt för alla respondenter vem som har ansvar för vad så kan den rekommendation från 2020 års utvärdering om samverkansformer fortfarande vara aktuell.

Rekommendationer:

- Se över olika samverkansformer och skapa tydligare samverkansstrukturer.

- Inför framtida beslut hos MRU tydliggör de olika syften och roller vad gäller Måltid Sverige tillsammans med andra insatser som medfinansieras vid RISE kopplat till offentliga måltider.

Utvecklingspotential kopplat till MATtankens tidigare erbjudande

Särskilt MATtanken, Kost & Näring samt Best Service lyfts ha ett liknande utbud, om än något olika målgrupper mm och därmed har de något olika roller. Detta också i och med att MATtanken nu är avslutad. Här kan det finnas efterfrågade aktiviteter som kan vara aktuella för Måltid Sverige att ta hand om. Här nämns särskilt erfarenhetsbanken som lyfts som klart efterfrågad samt MATtankens studiosamtal. Detta är också något som redan diskuteras vid Måltid Sverige.

Rekommendationer:

- Undersöka om vissa aktiviteter vid MATtanken kan inkluderas i Måltid Sveriges utbud. Det handlar i så fall även om att se om detta kräver en utvecklad samverkan med andra aktörer utanför kommuner och regioner.

Den regionala utvecklingsstrategin

Frågan vad gäller bidrag till den regionala utvecklingsstrategin lyfts indirekt i intervjuerna. Det handlar om att satsningen bidrar till ökad kunskap och kompetens hos yrkesgrupper inom offentliga måltider. Det är också insatser som rör olika personalgrupper och inte endast övergripande ansvariga eller chefer. Vidare finns det till exempel åter igen ett valideringsnätverk som arbetar med frågan validering och kockar. Vidare nämns att nätverken i sig är en typ av gemensam kompetensplatta för aktörer inom offentliga måltider. Genom detta kan man också vara ett stöd i genomförandet av de projekt som också genomförs som exempelvis SWITCH och Innovativ kompetensförsörjning: en modell för att möta kompetensbrist inom offentlig sektor.

BILAGA INTERVJUPERSONER

Mia Björkil	Västra Götalandsregionen, avdelning Forskning, omställning och kompetens
Eva Appelqvist	RISE, t.f. verksamhetsledare Måltid Sverige
Gunilla Martinsson	RISE/Skolmatsakademin
Eva Nolenstam	Region Halland
Maria Åhman Persson	Västra Götalandsregionen
Micaela Holmberg	RISE
Katarina Hiding	Västra Götalandsregionen
Josefin Uhnбом	Region Sörmland
Nathalie Torstensson	Lidköpings kommun
Johanna Skenning	Ulricehamns kommun
Ida Henriksson	Skövde kommun
Anna Lindeblad	Validering Väst
Anna Lundstedt	Jordbruksverket / MATtanken